

“Als kind ben ik nooit een reiziger geweest, alleen in mijn hoofd. Ik ben altijd een heel grote dromer geweest, zo snuffelde ik bijvoorbeeld urenlang in de wereldatlas, de Google Maps van onze tijd. Als muzikant heb ik het geluk gehad om te reizen en om met andere culturen in contact te komen. Reizen heeft van mij een ander mens gemaakt.” Aan het woord is Wouter Vandenabeele, violist, componist en één van de gangmakers van de folk- en wereldmuziek in Vlaanderen.

We staan in Zammel, aan de kapel van Sint-Dimpna, waar Kim Maex van Landschapspark de Merode ons opwacht. “Dimpna was een Ierse koningsdochter uit de 7de eeuw. Als haar moeder sterft, vraagt de vader zijn dochter ten huwelijk. Dochterlief Dimpna ziet dat niet zitten en verlaat met haar biechtvader Gerebernus Ierland. Na veel omzwervingen komt ze hier in Zammel terecht. Maar Dimpna’s vader had gezanten nagestuurd en die hebben haar jammer genoeg gevonden. Hij waagde nog één poging om zijn dochter ten huwelijk te vragen. Toen ze dat wederom echt niet zag zitten, heeft hij in pure razernij Dimpna en Gerebernus onthoofd.”

Volgens de overlevering zou Dimpna hier enkele maanden in een hut verbleven hebben. Daarom werd op deze plek in het midden van de 17de eeuw een kapel opgericht. “De oude waterput naast de kapel werd al in de middeleeuwen bezocht door bedevaarders. Zij zou een positieve werking gehad hebben op de geestelijke gezondheid.”

“In Zuid-Italië gebruikten ze muziek tegen psychische problemen: de tarantella”, vertelt Wouter. “Men zocht een noot waarop de geesteszieke reageerde. Daarna werden er een hele nacht in diezelfde, opzweepende toon tarantella’s gespeeld en gedanst. Het was heel populair in de middeleeuwen totdat het door de katholieke kerk verboden werd. In het zuiden van Italië, waar het toch nog altijd wat woester en meer onherbergzaam is, is het tot op vandaag een traditie.”

Sint-Dimpna speelt niet alleen in Zammel, maar in heel Geel een belangrijke rol. Je hebt in Geel de Sint-Dimpnakerk, waarvan wordt aangenomen dat Dimpna daar begraven ligt. Daar is ook de geestelijke gezondheidszorg, waar Geel zo bekend voor staat, begonnen.

Omdat ze dachten dat Sint-Dimpna een positieve invloed had op geestesziektes, trokken bedevaarders massaal naar de Sint-Dimpnakerk. Er werd na verloop van tijd een ziekenkamer ingericht waar je dan tijdelijk kon herstellen of genezen. “Maar ja, één ziekenkamer was natuurlijk niet voldoende”, vertelt Kim. “En zo is de unieke gezinsopvang van Geel ontstaan. Gezinnen zetten hun deuren open om geesteszieken op te vangen. Tot vandaag is dat de manier waarop bepaalde patiënten hier geholpen worden.”

Wouter: “Ik kom uit Gent. Ook daar kenden wij Geel van de psychiatrische zorg.”

Dat thema van zorg sluit heel erg aan bij het Merodegebied. “Al bij het ontstaan van de samenwerking in het Merodegebied twintig jaar geleden was het duidelijk dat het thema ‘stilte, rust en ruimte’ een bijzondere plaats zou krijgen. Dat zit echt in ons DNA. Het is niet meer dan logisch dat we dat hoog in het vaandel dragen.”

De kapel in Zammel wordt één van de punten op het meerdaags wandelpad dat Kim en haar collega's aan het uitwerken zijn. "In het Merodegebied zijn er prachtige sites: de abdijen, de Basiliek van Scherpenheuvel, het begijnhof in Diest, maar ook kleinere locaties zoals deze kapel. Zoals je kan zien, is het landschapspark ook rijk aan prachtige natuur met rivieren, vennen, groen en bossen. Elke locatie heeft haar eigen sterkte, maar ze zijn nog niet verbonden met elkaar. Tot nu ... In de geest van de eeuwenoude traditie van pelgrimage wordt het nieuwe Merodepad een route van ongeveer 150 kilometer."

Het meerdaags wandelpad zal er zeker voor zorgen dat mensen meer in verbinding komen met de natuur, het erfgoed en de verhalen van hier. Het nodigt uit om rust te vinden en om anderen te ontmoeten onderweg. Dit staat ook centraal in het leven van Wouter, zowel dicht bij huis, als onderweg in de grote wereld. Zijn leven is een tocht vol muzikale inspiratie. "Ik ben opgegroeid tussen Jacques Brel, Bach en de jazzplaten van mijn vader. Als kind wilde ik orgel spelen. Ik ging vaak met mijn moeder naar de kerk. Die orgelmuziek maakte zo'n indruk op mij. Omdat mijn zus viool speelde, werd ook ik gepusht om hetzelfde instrument te spelen. Ik vond dat gelukkig fantastisch, onder meer omdat mijn grootvader ook viool speelde. Hij miste een vinger, maar dat deed hem niet. Hij speelde Franse hits in het Gentse, met zijn accordeon en viool op café."

"Na het middelbaar ben ik in Gent terechtgekomen. Een beetje onder druk van mijn ouders heb ik vier jaar voor burgerlijk ingenieur gestudeerd. Het laatste jaar ben ik nooit begonnen, de roep van de muziek was te sterk. Ik heb toen beslist een sabbatjaar te nemen en dat is eigenlijk nog altijd bezig (*lacht*)."

"Als kind speelde ik altijd klassieke muziek. Pas in Gent ben ik met folk in contact gekomen. Vooral in café Den Hemel heb ik veel andere muzikanten leren kennen, zoals Wim Claeys en Tom Theuns. Daar hing een ongelooflijke, wilde energie. Volgens mijn moeder

ben ik daar op het slechte pad geraakt. Er was toen nog geen Vlaamse folktraditie, met uitzondering van Rum en enkele andere groepen. Ik ga nooit vergeten dat Tom op een dag bij mij kwam om een Vlaamse folkgroep op te richten. Ik dacht dat hij gedronken had, maar toen is Ambrozijn geboren.”

We kwamen uit de donkere jaren tachtig van de punk en de new wave. Akoestische muziek was op de achtergrond geraakt. In de jaren negentig kwam er dan een ongelooflijke revival, denk maar aan een groep als Madredeus die de wereld veroverde. Hier in Vlaanderen waren wij er dan, samen met de jonge Laïs en Fluxus. We hadden direct veel concerten beet en alles leek vanzelf te gaan.”

Ambrozijn bestond exact tien jaar, van 1996 tot 2006. “We waren alle drie te veel met andere dingen bezig.” Wouter was vooral aan het reizen: naar Afrika, het Middellandse Zeegebied, de Balkan, Zweden ... Om zichzelf te inspireren, anderen te ontmoeten, in verbinding te treden met muzikanten. “Als muzikant reizen is een privilege. Je vermijdt de toeristische valkuilen en komt waar gewone bezoekers niet komen. Ook al spreek je elkaars taal niet, als muzikant kan je altijd samen muziek maken.”

Hij reist onder meer met Olla Vogala, de groep die hij eind jaren negentig al had opgericht. “Met die groep zochten we direct andere culturen op. Ons eerste project in Senegal vergeet ik nooit meer. Mijn god... Ik heb me afgevraagd wat ik er deed, maar de muziek was een openbaring. Het was de ontbrekende schakel in mijn muziekkennis. Zij wéten hoe muziek moet groeven. Voor mij was het alsof ik in een bedompte kamer zat en iemand zette het venster open.”

“De muziek in Senegal was een openbaring. Voor mij was het alsof ik in een bedompte kamer zat en iemand zette het venster open.”

Tijdens het reizen merkt Wouter hoe krachtig muziek is. “De Bulgaarse journalist Adela Peeva heeft ooit de fantastische documentaire *Whose Is This Song* gemaakt. Ze vertrekt vanuit een populair deuntje uit haar jeugd en ontdekt dat elk land in de Balkan zijn eigen versie heeft. In het ene land is het een liefdeslied, dan weer een religieuze hymne of zelfs een militair lied. Je merkt hoe elk land claimt dat het hun lied is en hoe gevoelig dat ligt. Je ziet ook musicologisch verschil: in het oosten is de melodie meer verfijnd, terwijl Serviërs het op een meer westerse manier spelen. Daarom reis ik graag over land. Van stad naar stad. Niet alleen het landschap verandert, maar ook de mensen, het eten, de gebruiken én de muziek.”

“Ik reis graag over land. Van stad naar stad. Niet alleen het landschap verandert, maar ook de mensen, het eten, de gebruiken én de muziek.”

“Als wij ons ‘s avonds, na een lange wandeldag, neerzetten met een lekker drankje en er staat op de achtergrond wat mooie muziek op, dan versterkt dat de ervaring”, vertelt Kim. “Het Merodepad is heel erg gericht op stiltebeleving, op het tot rust komen en terug tot jezelf komen. Maar dat kan ook met muziek. Muziek en stilte hoeven elkaar niet tegen te spreken, maar kunnen elkaar aanvullen.”

“Nog krachtiger is de stilte in de muziek”, valt Wouter in. “Je merkt dat in films, als er plots een stilte valt, krijg je direct een ongemakkelijk gevoel.”

Vier jaar geleden vertrok Wouter voor een wel heel bijzondere, muzikale pelgrimage. “Ik ben heel de Balkan doorgereisd tot in Griekenland. Daar heb ik de boot genomen naar Zuid-Italië, Sicilië en Sardinië. Via Zuid-Frankrijk en Barcelona ben ik dan naar Andalusië gereisd om uiteindelijk via Portugal naar Santiago de Compostela te trekken. De laatste honderd meter heb ik gewandeld zoals de pelgrims. Het was een ongelooflijke ervaring.”

“In al die culturen onderzocht ik wat melancholie betekent voor de lokale bevolking. Ik ontmoette mensen die geregeld zijn moeten verhuizen, of volkeren die nu in een ander land leven. Zo zijn er de Arbëreshë, Albanezen die in de middeleeuwen naar Italië zijn gekomen. Ik heb gemerkt hoe belangrijk muziek dan is. Hun liederen gaan over het gemis van een vaderland, verpakt in liefdesliederen over het gemis van een vrouw. ‘Wij spelen eigenlijk triestige muziek. Maar als ik met twintig man een hele avond zit te jammen op melancholische muziek, word ik heel gelukkig.’ Die uitspraak van een Griekse muzikant zal ik niet snel vergeten.”

Meer dan een reis werd het een project, dat de naam Hiraeth kreeg. Dit Welsh’ woord verwijst naar de heimwee naar je vaderland, zelfs als je er nog nooit geweest bent of als dat land niet eens bestaat. Het is een meer poëtische vorm van de Portugese *saudade*. “Onderweg heb ik muzikanten gezocht die met mij één concert wilden spelen na mijn reis, als een soort eindpunt. Uiteindelijk zijn het bijna twintig optredens geworden.”

Het verhaal van Wouter doet Kim mijmeren over haar wandelreizen. “Vanaf het moment dat ik mijn wandelrugzak op mijn schouders hang, is mijn hoofd leeg. Dat is iets raars, want meestal draait mijn geest aan 120 kilometer per uur. Als ik wandel, word ik automatisch gedwongen om mijn denk- en leeftempo te verlagen.”

“Onderweg zijn vind ik iets ongelooflijks”, vult Wouter aan. “Je maakt je los van waar je vandaan komt. België heb ik niet echt gemist, maar wel vrienden en familie. Die reis was ook een bevrijding van verschillende projecten en mijn voortdurende rush. Ik heb alles stopgezet. Sommige mensen waren wel wat kwaad, maar ik moest dat doen: gewoon onderweg zijn en deconnecteren.”

“Hiraeth was voor mij een bevrijding van verschillende projecten en mijn voortdurende rush. Ik heb alles stopgezet. Ik moest dat doen: gewoon onderweg zijn en deconnecteren.”

“Mijn droom is om een tweede Hiraeth te doen. Ik denk aan een slavenroute. Over land naar Senegal, daarna via Brazilië naar Suriname en van de Caraïben naar Portugal en terug naar huis. Het zijn allemaal landen waar ik al geweest ben en waar ik mensen ken. Suriname, bijvoorbeeld, vond ik fantastisch. Je wandelt er echt nog op de geschiedenis. Bovendien kan je diep in het oerwoud Nederlands spreken.”

Het is maar één van Wouters ideeën en projecten om mensen te ontmoeten en te verbinden. Zo organiseert hij al jarenlang Fiddlers on the Move. “Elk jaar breng ik violisten uit heel Europa naar Gent. In de krokusvakantie zijn er elke dag workshops en ‘s avonds optredens. Vorig jaar kwam meer dan veertig procent van de toeschouwers uit het buitenland. Ik dacht eigenlijk af te ronden, maar dat mag precies niet. (glimlacht)”

“Ik breng gewoon graag mensen samen. Concurrentie heb ik nooit begrepen, laten we het gewoon samen doen. Een van mijn voorbeelden is het West-Eastern Divan Orchestra, waarin jongeren uit Israël, de Palestijnse gebieden en de Arabische buurlanden samen muziek maken. Muziek brengt mensen samen.” “Net als wandelen”, kopt Kim binnen.